

לְשַׁת, לְמַהוּי שְׁמִיָּה שִׁית, לְמַהוּי בֵּיה תְּלַת גְּלָגוּלִין
 דְּאָדָם וּתְלַת דְּהַבֵּל, אֶלָּא דְּפָרַח י' מִשַׁת דְּאִיהִי נְקוּדָה
 אַבְן שְׁתֵּיה דְּמַתְמָן הוּשְׁתַּת עַלְמָא.

וּבַהֲאִי י' חָב יוֹסֵף, הֵדָא הוּא דְכָתִיב (בראשית מט כד) וַתֵּשֶׁב
 בְּאִיתָן קִשְׁתוֹ וַיִּפְּנוּ זְרוּעֵי יָדָיו, מֵאִי וַיִּפְּנוּ,
 דְּאֲזַדְרִיקַת טִיפָּה דְּאִיהִי י' בֵּין עֶשֶׂר אֶצְבָּעָאן,
 וְאַתְּפְּלִיגַת לְעֶשֶׂר נִיצוּצִין דְּאֲזַדְרִיקוּ מִקִּשְׁתָּה דְּאִיהוּ
 בְּרִית, וּבָאן אַתְר אֲזַדְרִיקוּ בְּעֶשְׂרָה הַרוּגֵי מַלְכוּת, אֲמַר
 לִיה, וְהָא שְׁמַעְנָא דְּעֶשְׂרָה הַרוּגֵי מַלְכוּת בְּנֵי יַעֲקֹב הוּוּ,
 אֲמַר לִיה חַס וְשָׁלוֹם, אֶלָּא בְּדִיוֹקְנֵיהוּ הוּוּ.

אֲמַר לִיה וּמָאן גְּרִים דְּאֲזַדְרִיקוּ תַּמָּן, אֲמַר לִיה דִּיוֹקְנָא
 דְּאֲבוּה דְּאֲזַדְמָן לְגַבִּיָּה, דְּהוּוּ דִּיוֹקְנָא דְּאָדָם
 קְדַמָּאָה, דָּא גְּרִים דְּאֲזַדְרִיקוּ לוֹן, וְנַעֲץ צְפָרְנֵיו בְּקַרְקַע
 וּבְרַח גְּרַמִּיָּה, וְלָא אֲזַדְרִיקוּ (בְּהֵיא זֻנְהָ, דָּאִי לָאו דְּאַתְחֻזִּיאַת
 לִיה דִּיוֹקְנָא דְּאֲבוּהָ לָא הוּוּ אֲזַדְרִיקוּ הָכִי, וְדִיוֹקְנָא דְּאֲבוּהָ גְּרַם דְּהֵהִיא
 טְפָה וַיִּנָּס וַיֵּצֵא חֻצָּה, וְלָאו בְּעֵבִירָה, וּבְשֹׁכֵר וַיִּנָּס), (נ"א בְּהֵיא
 זֻנְהָ, דָּאִי הוּוּ זְרִיק לוֹן בְּהֵיא זֻנְהָ, הוּוּ יִשְׂרָאֵל טְבַעִין בְּיַמָּא, וְלָאו
 לְמַגְנָא אוּקְמוּהָ קְדַמָּאִין, בְּשֹׁכֵר וַיִּנָּס). (דף קי ע"ב) הֵיָם רָאָה וַיִּנָּס
 (תהלים קיד א), וְאִי לָא, לָא הוּוּ נְפָקִין יִשְׂרָאֵל מִן יַמָּא,
 וְאִיהוּ קַבִּיל עוֹנְשִׁיהָ בְּאֵלִין עֶשְׂרָה הַרוּגֵי מַלְכוּת, דְּהוּוּ
 עֲתִידִין לְמִיפַק מִיַּנְיָה עֶשְׂרָה שְׁבַטִין, וּבְגִין דָּא הוּוּ

עֲשָׂרָה הַרוּגֵי מַלְכוּת כְּגוֹוֹנָא דְעֲשָׂרָה שְׁבֻטֵין דְהוּוּ
עֲתִידִין לְמִיפַק מִנִּיהּ, וְהוּוּ חֲשְׁבִין חֲבָרְיָא דְעֲשָׂרָה בְּנֵי
יַעֲקֹב הוּוּ.

אָמַר לִיה אִם כִּן מָאן יְהִיב רְזָא דָא בְּשֵׁת, (אָמַר לִיה
נִשְׁמַתְהוּן דְצַדִּיקָא אֲתַבְרִיאוּן קְדָם דְאֲתַבְרִי עֲלָמָא כְּמָה
דְאוּקְמוּהָ קְדָמָאִין), (נ"א כמ"ש בְּרֵאשִׁית, אִין רֵאשִׁית אֵלָא נִשְׁמָה,
וְכוּי ע"י לְקַמְן קִיב ע"א), אָמַר לִיה בְּגִין דָּא אָמַר קָרָא (ישעיה
מז י) מְגִיד מִרְאשִׁית אַחֲרִית, וּבְגִין דָּא שֵׁת אִיהוּ סִיּוּמָא
דְאַתּוּן, וּמִינֵיהּ אֲשִׁתְּמוּדְעָאן רִישָׁא דְאַתּוּן דְאִיהוּ
א"ב בְּא"ת ב"ש, וְעוֹד שֵׁת, ש' דִּילִיה אִינוּן תְּלַת עֲנַפֵּי
אִילָנָא לְעִילָא, וְאִיהִי שְׂרֵשׁ לְתַתָּא, וְאַחֲזִי בְהוּן תְּלַת
גְּלָגוּלִין לְעִילָא, וְתַלַּת לְתַתָּא.

ת' תְּפֹאֶרֶת [ש'] שְׁלוֹם, כְּלִיל שֵׁת סְטָרִין, וְדָא דְרָגָא
דְמִשָּׁה, כְּלִיל תְּלַת אֲבָהוּן וְתַלַּת דְרָגִין תְּחוּתֵיהּ,
וְאִינוּן גְּלָגוּלָא דְאָדָם, שֵׁת אֲנוּשׁ הָבֵל, נַח שֵׁם יָפֶת,
וּמִשֵּׁת וְאֲנוּשׁ אֲתִיחְסוּ כָּל דְרִין, הָדָא הוּא דְכְּתִיב (בראשית
ד כו) אִז הוּחַל לְקָרָא בְּשֵׁם יְהו"ה, אִז הָהוּא דְאַתְמַר בֵּיה
(שמות ב י) (כִּי מִן הַמַּיִם מְשִׁיתָהוּ), אִז הוּחַל לְמִיתִי בְּגְלָגוּלָא,
הָהוּא דְאַתְמַר בֵּיה (שם טו א) אִז יִשִּׁיר מִשָּׁה.

וּבְגִין דָּא שֵׁת מִתְּמָן הוֹשִׁתָּת עֲלָמָא, וּבְגִין דָּא כִּי שֵׁת
לִי אֱלֹהִים זֶרַע אַחֲרַי תַּחַת הָבֵל, (בראשית ד כה)

דַּאֲתַמַּר בֵּיתָא בְּשַׁגְמִי זֶה הַבֵּל, וְאִיּוֹב עָלִיָּה אָמַר (איוב לח לו)
 מִי שֶׁת בִּטּוּחֹת חֲכָמָה, חֲכָמָה מִי"ם עֲלִיוֹנִים, מִתַּמָּן
 אֲתַמְשֵׁךְ, וּבְגִין דָּא פִּי מִן הַמַּיִם מְשִׁיתִיהוּ, שׁ תִּלְתַּת
 אָבְהֵן, וְדָא מ"ש מִן מֹשֶׁה, ה' שְׁכִינְתָּא תַתָּא, הַבֵּל ה'
 ל"ב.

וְכַפֵּל שְׁמִיָּה תִרִין זְמַנִּין מֹשֶׁה מֹשֶׁה (שמות ג ד), לְאַחַדָּא
 בְּתִרִין הַהִי"ן ה' עֲלָאָה ה' תַתָּא, וְלְאַחַדָּא בְּתִלְתַּת
 עֲנַפִּין וּבְתִלְתַּת שְׁרָשִׁין דְּאִינוּן שִׁית, תִּרִי זְמַנִּין מ"ה
 מִמֹּשֶׁה אִיהוּ אַחְזִי רְזָא (משלי ל ד) מַה שְׁמוּ וּמַה שְּׁם בְּנוּ,
 דְּבְתִלְתַּת אָבְהֵן אֲתַלְבֵּשׁ מ"ה דְלְעִילָא, וּבְתִלְתַּת דְּרַגִּין
 דְּלַתָּא מ"ה דְּלַתָּא, וּמֹשֶׁה כְּלִיל תְּרוּיִיהוּ, אִיהוּ
 מְרַכְבָּתָא שְׁלִימָתָא עֲלָאָה וְתַתָּא, כְּגֹוֹנָא דָּא שׁ מִן
 מֹשֶׁה תִּלְתַּת אָבְהֵן, דַּאֲתַמַּר בָּהּ (יחזקאל א י) וּפְנֵי אַרְיָה אֶל
 הַיְמִין וּפְנֵי שׁוּר וּפְנֵי נֶשֶׁר כּו', מ"ה דְּמֹשֶׁה וּדְמוּת
 פְּנִיָּהּ פְּנֵי אֲדָם, וּבְגִין דְּאִיהוּ מְרַכְבָּה לְעִילָא וְתַתָּא,
 אָמַר (שמות ג יג) וְאָמְרוּ לִי מַה שְׁמוּ מַה אָמַר אֱלֹהִים,
 אֲדַהֲכִי הָא רַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי יוֹדָאִי וְרַבִּי יְהוּדָה וּשְׂאָר
 חֲבַרְיָא קָאָתוּ, אָמַר לְהוּ רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּמַאי עֲסַקִיתוּ,
 אָמְרוּ לִיָּה שְׁמַעֲנָא בְּךָ וְאֲתִינָא לְגַבְךָ, דְּשְׁאִילְנָא עֲלֶךָ
 לְכָל חֲבַרְיָא וְלֹא אֲשַׁכְחָנָא מָאן דְּאוֹדַע לָן מִינְךָ, עַד

דְּאֶרְעָנָא בְּרַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי אֶלְעָאי וְרַבִּי אֶלְעָזָר דִּהְוּ
מִתְעַסְקִין בְּרוּזָא דְהָבַל בְּכָל גְּלַגּוּלִין דִּילִיָּהּ.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן וְדַאי עוּבְדָא דְצַדִּיקָא לְעֵילָא תְּלִיא,
וְתַמָּן אֲשַׁתְּמוּדַע פְּלָא, וְאֲתַעְרוּתָא דְלַתְתָּא גְרִים
אֲתַעְרוּתָא דְלְעֵילָא, בּוּדַאי רָזָא דְגְלַגּוּלָא בְּאַתַּר חַד
אִיהוּ, וְכָל גְּלַגּוּלִים אֵינּוּן פְּגוּוּנָא דְגְלַגּוּלִים דְסֻלְקִין
וְנַחְתִּין, וְגְלַגּוּל חַד אִיהוּ קְבוּעַ בְּאַמְצַעִיתָא בִּינֵי־הוּ,
וְאִיהוּ לָא מִתְנַעֲנַעָא הָכָא וְהָכָא.

וְרוּזָא דְמִלָּה הָא אוּקְמוּהָ, (קהלת א ד) דוֹר הַלֵּךְ וְדוֹר בָּא
וְהָאָרֶץ לְעוֹלָם עוֹמֶדֶת, דְּאִיהִי קְבִיעָא בִּינֵי־הוּ

(פְּגוּוּנָא דָא, נֶפֶשׁ אִיהוּ בְקִבְעוּ דְגוּפָא, וְרוּחָא סֻלְקָא וְנַחְתָּא בְּגוּפָא
וּמִתְפַּשְׁטָא בְּכָל וְרִידֵי דְלִבָּא, כְּבָר אֲמַרְנָא דְגְלַגּוּלִים אֵינּוּן פְּגוּוּנָא
דְגְלַגּוּלִים דְסֻלְקִין וְנַחְתִּין בְּגְלַגּוּל חַד), פְּגוּוּנָא דָא נֶפֶשׁ אִיהִי
בְקִבְעוּ דְגוּפָא, וְרוּחָא נַחְתָּא וְסֻלְקָא בְּגוּפָא,
וּמִתְפַּשְׁטָא בְּכָל וְרִידֵי דְלִבָּא דְמִתְנַעֲנַעִין, הֵדָּא הוּא
דְכְּתִיב (יחזקאל א ב) אֵל אֲשֶׁר יִהְיֶה שָׁמָּה רוּחַ לָלֶכֶת יֵלְכוּ,
אֲבָל נֶפֶשׁ קְבִיעָא בְּלִבָּא, כְּאַתְתָּא דְאִיהִי קְבִיעָא
בְּבֵיתָא, הֵדָּא הוּא דְכְּתִיב (תהלים קיג ט) מוֹשִׁיבֵי עֵקְרֵת
הַיְבִית, וּבַעֲלָה (בראשית ח ז) וַיֵּצֵא יְצוּא וְשׁוּב, הָכִי דוֹר הוֹלֵךְ
וְדוֹר בָּא, דָּא עֲמוּדָא דְאַמְצַעִיתָא, אִיהוּ אֲזִיל וְאַתִּי
בְּגְלַגּוּלָא, אֲבָל שְׁכִינְתָּא לְעוֹלָם עוֹמֶדֶת, אִיהִי לָא

אֲזַלָּא בְּגִלְגּוּלָא, וְלֹא אֶתְרַכִּיבַת בְּאַתְרַּא אַחְרָא, וּבְגִין (דף
 קיא ע"א) דָּא אֶתְמַר בֵּיהּ, (תהלים קכח ג) אֶשְׁתַּךְ כְּגַפְּנִי פְּרִיָּהּ, מַה
 גַּפְּנִי לָא קַבִּילַת הֶרְפָּבָה מִמִּין אַחְרָא מְכַל אֵילָנָא
 דְּעֵלְמָא, הָכִי שְׂכִינְתָא לָא קַבִּילַת עֲלֵיהּ הֶרְפָּבָה אַחְרָא
 בְּעֵלְמָא אֶלָּא מִבְּעֵלָהּ

קָמוּ כְּלָהּ חֲבַרְיָא וְאֶשְׁתַּטְּחוּ קַמִּיהּ, וְאָמְרוּ אֵלוּ לָא
 אֶתִּינָא לְעֵלְמָא אֶלָּא לְמִשְׁמַע דָּא דִּי, פִּתַּח וְאָמַר
 וּזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּבֹא הַשֶּׁמֶשׁ (קהלת א ה), וּזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ דָּא
 עֲמוּדָא דְּאִמְצָעִיתָא, דְּאִיהוּ מְשֵׁה בְּדִיּוֹקְנֵיהּ, וּזְרַח הַדָּא
 הוּא דְּכֹתִיב (דברים לג ב) יְהו"ה מְסִינֵי בָּא וּזְרַח מִשְׁעִיר לָמוּ,
 וּבֹא הַשֶּׁמֶשׁ כֹּד אֶתְכַנְיֵשׁ מְשֵׁה, וְעַם כָּל דָּא דְּאֶתְכַנְיֵשׁ
 אֶל מְקוּמוֹ שׁוֹאֵף זְרַח הוּא שָׁם, וְדָא יְהוֹשֻׁעַ דְּהוּהּ
 כְּגִוּוּנָא דְּסִיְהָרָא דְּאִיהִי שְׂכִינְתָא.

וְעוּד וּזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ דָּא מְשֵׁה, כֹּד יִיְתִי בְּגִלְגּוּלָא בְּצַדִּיק
 גָּמוּר, וְכֹד לָא אִיהוּ בְּצַדִּיק גָּמוּר וּבֹא הַשֶּׁמֶשׁ,
 אֶתְכַנְיֵשׁ מִנֵּיהּ, וְאֶזַּל וְאֶתִּי בְּגִלְגּוּלָא עַד דְּאֶשְׁכַּח
 אֶתְרִיָּהּ, וּבְגִין דָּא אֶל מְקוּמוֹ שׁוֹאֵף זְרַח הוּא שָׁם.

וְעוּד וּזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּאֵן אֶתְרַּא,
 בְּבַר נֵשׁ דְּשְׂכִינְתָא עֲמִיהּ, כְּמָה דְּאֶתְרַּא אֶמַר (שמות

כא) בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אֲזַכִּיר אֶת שְׁמִי וְגוֹמַר, וְתִרְגַּם
 אֲנִקְלוֹס בְּאַתְרַּא דְּתִשְׁרִי שְׂכִינְתֵיהּ תַּמָּן, וְאִי לִית שְׂכִינְתָא

תמן ובא השמש, אתכנש מניה קודשא בריך הוא,
 ואשתאר בחשוכא ושלטין עליה כמה מחבלין וכמה
 יסורין בישין, דלאו אינון יסורין של אהבה, הדא הוא
 דכתיב (דברים לא יז) על פי אין אלה"י בקרבי מצאוני
 הרעות האלה, דאלין רעות ממנן על כל עתין ורגעין,
 דעלייהו אתמר (איוב ז יח) ותפקדנו לבקרים לרגעים
 תבחננו, וזהו שאמר דוד (תהלים לא טז) בידך עתותי וגומר,
 ומאן גרים דלא שריא שכינתא עליה, ולא נהיר
 שמשא עליה, בגין הבל דשקרא ומלין דשקרא דנפקין
 מפומוי, ובגין דא (קהלת ח יד) יש הבל אשר נעשה על
 הארץ, אית הבל ואית הבל, אית הבל ממארי דשקרא
 דאתמר בהון (ירמיה י טו) הבל המה מעשה תעתועים,
 דאינון תועים בעובדא דשקרא.

ויש הבל דאתמר ביה, (דברים ח ג) כי על כל מוצא פי
 יהו"ה יחיה האדם, ודא הבל דאורייתא, דאיהו
 חמשה חומשי תורה, מן ב' דבראשית עד ל' לעיני כל
 ישראל, ודא הוא הבל"ל, ודא שית אינון עם זה ספר,
 אלא דא ו' דאיהו קול דסליק בהבל דאיהו ה', זכא
 איהו מאן דמחבר לון כחדא, ואפיק לון מפומוי ברחימו
 ודחילו די"ה, ובגין דא (קהלת ח יד) יש הבל וכו', אשר יש
 צדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים.

אָמְרוּ לִיה חֲבֵרֵי רַבִּי אִי הָכִי דְאִינוּן צְדִיקָיָא
 אַמַּאי מְגִיעַ אֵלֵיהֶם כְּמַעֲשֵׂה הַרְשָׁעִים, אָמַר לֹון
 גְּלָגוּלָא גָרִים לֹון דִּיִּיתִי לֹון כְּעוּבְדָא דְרִשְׁעֵיָא, כְּאֵלוּ
 הוּוּ רִשְׁעֵיָא הָכִי יִיתִי לֹון יְסוּרִין וְדַחְקִין, וְהֵאִי אִינוּן
 דְנִשְׁמַתִּין דְלַהוּן מִסְטָרָא דְאָדָם וְהָבֵל, דְדָא חָאב
 בְּמַחְשְׁבָה וְעוּבְדָא, וּבְגִין דָּא אָמַר עֲלֵייהוּ קָרָא (קהלת א טו)
 בְּשָׁגָם זֶה הָבֵל, גַּם לְרַבּוֹת אָדָם.

אָמְרוּ לִיה יְדַעְנָא דְמַחְשְׁבָה אִיהִי אָדָם קְדַמָּאָה, מ"ה
 דְלַעִילָא, מ"ה שְׁמוֹ, עוּבְדָא כ"ח דִּילֵיהָ, כ"ח
 אֲתוּוֹן דְעוּבְדָא דְבְרָא שִׁית בְּרָא וְכוּ', וְכֹלָא חֲכָמָה כַּח
 מָה, אִם כֵּן בְּמַאי הוּוּ יְכֹלִי לְמַחְשֵׁי חָכָא, אָמַר לֹון בּוּדָאי
 כָּל מָאן דְחָב בְּגוּפִיהָ דְתַמָּן עוּבְדָא, וּבְנִשְׁמַתִּיהָ דְתַמָּן
 מַחְשְׁבָה, כְּאֵלוּ חָאב בְּהֵהוּא דְאֲתַבְּרִי אִיהוּ בְדִיוֹקְנֵיהָ,
 הָדָא הוּא דְכַתִּיב (בראשית א כז) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם
 בְּצַלְמוֹ כו'.

וַיִּשְׁרְשָׁעִים שְׁמַגִּיעַ אֵלֵיהֶם כְּמַעֲשֵׂה הַצְּדִיקִים, דְאִית
 לֹון עוֹתָרָא וְשָׁלָם וְאָרִיכוּ דִיוֹמִין בְּהֵאִי עֲלָמָא,
 אָמְרוּ לִיה בְּתַר דְאִינוּן רִשְׁעִים אַמַּאי אִית לֹון כָּל הָאִי
 יָקָר, אָמַר לֹון הָאִי טוֹבָה דְלַהוּן אִיהוּ הָבֵל וְרַעוּת רוּחַ,
 דְגְּלָגוּלָא דְלַהוּן גָרִים לֹון דְהוּוּ רִשְׁעִים גְּמוּרִים, וְעֵבְדוּ

(וכון פמה מנייהו, ואתקצרו בקצרות שנין ולא אשתלים לון), פמה
 מיני טבין, אייתי להון קודשא בריך הוא בגלגולא
 לאשלמא לון אגרייהו בהאי עלמא, הדא הוא דכתיב
 (דברים ז י) ומשלם לשנאיו אל פניו כו', ועלייהו אתמר
 (קהלת ח י) ובכן ראיתי רשעים קבורים ובאו כו'. (דף קיא ע"ב)
 אדהכי הא רבי פנחס קא נחית ממתיתבתא עלאה,
 ואתחזי תחות טולא דרבי שמעון, ואמר ליה מאי הבל
 אשר נעשה על הארץ, וכי על הארץ אתעביד הבל,
 אלא פמה דאת אמר (בראשית ב ו) ואד יעלה מן הארץ,
 דאית הבל אשר נעשה על הארץ, הבל דצלותין והבל
 דאורייתא אתעביד על ארעא דקודשא בריך הוא
 דאיהי שכנינתיה, דאתמר בה (ישעיה סו א) והארץ הדם
 רגלי, ומאי ניהו הבל דאתעביד עליה, אלא הפוך הבל
 ותשפחיה הלב, ומניה נפיק הבל ודא נפש וביה סליק
 דבור, רוחא נפיק מאודנא שמאלא דלבא, ומניה נפיק
 קלא, וקלא איהו אילנא, דאתפלג לכמה קלין דאינון
 ענפין דאילנא, ואיבא דיליה דבור, ותרוייהו עץ פרי,
 ואינון גוף וברית, דא עץ ו', ודא פרי י' אות הברית.
 ה' תתאה שרשא דאילנא, דאית ביה תלת ווי"ן לקבל
 תלת ענפין דש, ה עלאה תלת ענפין, ואינון תלת
 ווי"ן מן ויסע ויבא ויט, האי איהו עץ החיים דאעקר

ענפוי דקצין בנטיעות ואסתלק איבא, ואתמר באלנא
 (דניאל ד יא) גדי אילנא וקצצו ענפוהי כו', ברם עקר
 שרשוהי בארעא שבקו, דאיהו ה' תתאה, אסתלק הו"י
 ואשתאר ה', ובגין דא שלש משמרות הו"י הלילה,
 ובכל משמר ומשמר יושב הקדוש ברוך הוא ושואג
 כארי כו', ה' דהלילה עלה קודשא בריך הוא שואג
 בשלש משמרות דתמן הו"י, תמן הו"י איהו ודאי.

ומנא לן דאעקר אדם אילנא ואיבא וענפין דייליה,
 ולא אשתאר תמן אלא שרשא דאיהי ה' תתאה,
 הדא הוא דכתיב (בראשית ג ט) ויאמר לו איכה, כגוונא
 דאיכה דאתמר ביה (איכה א א) איכה ישבה בדד, איך ה'
 ישבה בדד, בגין דא אתגלגל אדם בתלת אבהן,
 דאינון ענפין דאילנא וגופא ואיבא דאילנא, ואתתקן
 מה דאעקר, נחית באברם ונטע ביה ה' דאיהי ענפין
 דאילנא, נחית ביצחק ועביד איבא דאיהו י' מן יצחק,
 נחית בייעקב ונטע ביה ו' דאיהו אילנא, דאתמר ביה
 ואלהי יעקוב.

לבתר אתא משה דאתמר ביה (בראשית ו ג) בשגם הוא
 בשר, שגם זה הבל, ונחית חמשה חומשי תורה,
 דאיהי שרשא דאלנא, ואשלים אילנא בשמא דיהו"ה,
 ובגין דא אשתלים ביה שם יהו"ה, כמה דאת אמר (שמות

וְאָמְרוּ לִי מָה שְׁמוֹ מָה אָמַר אֱלִיהֶם, (שם ד א) כִּי יֹאמְרוּ
 לֹא נִרְאָה אֵלֶיךָ יְהוָה, דְּלֹאֲבָהֶן לֹא אֲתַגְּלִי לֹון, בְּגִין
 דְּלֹא הוּוּה שְׁלִים שְׁמָא בְּאֲבָהֶן, לֹא אֲתַגְּלִיא לֹון, הֲדָא
 הוּוּא דְכֹתִיב (שם ו ג) וְשָׁמִי יְהוָה לֹא נֹודַעְתִּי לָהֶם, בְּמָה
 דְּחָב אָדָם אֲתַתְּקֹון, וּבְמָה דְחָב הָבַל אֲתַתְּקֹון, וְאֲתַחְנוּר
 כְּלָא בְתַקוּנִיָּה בְּעַנְפוּי בְּשֶׁרְשׁוּי בְּגוּפִיָּה בְּאִיבִיָּה, וְכֹלָא
 אֲשַׁתְּלִים בְּב"ר דְּאִיהוּ מְשָׁה, ב"ר מִן בְּרֵאשִׁית, מָה
 דְּהוּוּה שֵׁת נְחִית תַּמָּן י' וְאֲתַעֲבִיד שִׁי"ת, וּמִתְחִיל בְּב'
 דְּאִיְהִי בְרָכָה לְאַפְקָא אֲרַעָא מְלוּוֹטִיא, דְּאֲתַמַּר בְּה
 (בראשית ג יז) אַרוּרָה הָאֲדָמָה בְּעִבּוּרְךָ, וּלְבַתֵּר נְחִית ר' עֲלָה
 דְּאִיְהִי רֵאשִׁית חֲכָמָה, וְכֹד קָרִיב לְטוּרָא דְּסִינַי נְחִית א'
 מִן בְּרֵאשִׁית דְּאִיְהִי אֲנָכִי, וְנְחִית עֲלָה כְּתֵר, דְּאִינוּן
 אֲתוּוּן דְּעֶשֶׂר אַמִּירוּן, וְאֲשַׁתְּלִים אִילְנָא בְּכָל תַּקוּנִין
 דִּילִיָּה.

אָמְרוּ לִיָּה רַבִּי רַבִּי, הָא אִילְנָא שְׁלִים בִּיהוּ"ה, אַמַּאי
 נְחִית א' מִן בְּרֵאשִׁית, אָלָא בְּגִין דְּאִיהוּ נְבִיעוּ
 לְאַשְׁקָאָה אִילְנָא, דְּמִתַּמָּן אֱלֵהִי"ם מְלִיאָ"ה מְכַל תַּשְׁע
 סְפִירָאן, דְּאִינוּן בְּבְרֵאשִׁית, שִׁית אִינוּן שִׁית סְפִירָאן,
 בְּרָא תַלְת סְפִירָאן עֲלָאִין, אֱלֵהִי"ם אִיהוּ עֲשִׂירָאָה
 מְלִיאָה מְכַלְהוּ תַשְׁע, שְׁלִימוּ דְכְלָהוּ, וּבְגִין דָּא בְּרֵאשִׁית

בְּרָא אֱלֹהִים, בְּרָאשִׁית בְּרָא עִם אֱלֹהִים, אֵת הַשָּׁמַיִם
 וְאֵת הָאָרֶץ, אֶתוֹ לְנִשְׁקָא לִיה פָּרַח לְעִילָא.
 אָמַר רַבִּי שְׁמֵעוֹן חֲבַרְיָא בּוֹדַאי קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא
 אֶסְתַּכֶּם עִמָּנָא, עֲלֵאִין וְתַתְּאִין לְמַהוּי בְּהַאי
 חֲבוּרָא, זַכָּאָה דְרָא דְהַאי אֲתַגְלִיָּא בֵּיה, דְּעַתִּיד כּוּלִי
 הָאִי לְאַתְחַדְשָׁא עַל יְדָא דְמֹשֶׁה בְּסוּף יוֹמֵיָא בְּדָרָא
 בְּתַרְאָה, לְקִימָא קָרָא (קהלת א ט) מ"ה ש"ה ה"ה ה"וּא
 שְׁיִהְיֶה, וּבֵיה (דף קיב ע"א) (תהלים לג יד) מ'מִכּוֹן ש'בְּתוֹ ה'שְׁגִיחַ,
 אֲשֶׁרִי הָעַם שְׁפַכָּה לּוּ בְּגִימְטְרִיָּא מִשָּׁה,
 אֲשֶׁרִי הָעַם שְׁיִהוּ"ה אֱלֹהִים, דְּעֲלִיה אֲתַמַּר (קהלת א ד) דוֹר
 הוּלְךָ וְדוֹר בָּא, וְלִית דוֹר פָּחוֹת מִשְׁשִׁים רַבּוּא, וְעֲלִיה
 אֲתַמַּר (תהלים קה ה) דְּבַר צִוְיָה לְאַלְף דוֹר, וְאַתְּפִשְׁטוּתִיה
 הוּא בְּכָל דְרָא וְדָרָא, בְּכָל צְדִיק וְחָכָם דְּמַתְּעִסְק
 בְּאוּרִייתָא, עַד שְׁתִּין רַבּוּא, לְאַשְׁלָמָא לְכֻלְהוּ מִפְּגִימוּ
 דְּלֵהוֹן, וְרָזָא דְמָלְהָ (ישעיה נג ה) וְהוּא מְחוּלָל מִפְּשָׁעֵנוּ,
 דְּאִיהוּ שְׁקִיל לְכֻלְהוּ, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ מְאִרִי מִתְּנִיתִין
 אֲשֶׁה אַחַת יִלְדָה שְׁשִׁים רַבּוּא, וּמְנֹו מִשָּׁה דְשְׁקִיל
 כְּשְׁשִׁים רַבּוּא, וּבְגִין דָּא אֲתַמַּר עֲלִיה דוֹר הוּלְךָ (ודוֹר
 לְתַהוּא עֲלָמָא, וְדוֹר בָּא אִיהוּ יִיתִי כְּמִלְקָדְמִין.
 (בראשית ד כה) כִּי שֵׁת לִי אֱלֹהִים זָרַע אַחֵר, שֵׁת
 אֲתַפְּשְׁטוּתִיה הוּה עַד יַעֲקֹב, דְּפָרַח בֵּיה י' מִן שֵׁת

וְאֶשְׁתָּאֵר שֵׁת, וְאֶשְׁתָּאֵר יַעֲקֹב עֲקֵב, דִּיעֲקֵב דִּיּוֹקְנֵיהּ
 דְּאָדָם קְדָמָא הָוּה, כְּמָה דְּאוֹקְמוּהָ שׁוֹפְרִיהּ דִּיעֲקֵב
 כְּעֵין שׁוֹפְרִיהּ דְּאָדָם הָרֵאשׁוֹן, וּבְגִין הָאֵי י' אֲתִמֵּר (תהלים
 קיח כא) אָבִן מְאָסוּ הַבּוֹנִים, דְּאִינוּן אַבְרָהָם וַיִּצְחָק,
 דְּאֲתִמֵּר בָּהּ לְגַבֵּי אָדָם (בראשית ג טו) הוּא יְשׁוּפֵךְ רֹאשׁ וְאֲתָהּ
 תְּשׁוּפְנוּ עֲקֵב, דִּהוּוּ יְדַעִין דִּיהוּהּ עֲתִידָהּ לְאַלְקָאָה
 מַחְוִיא, וּבְגִין דָּא אֲתִמֵּר בָּהּ אָבִן מְאָסוּ הַבּוֹנִים.

אָמְרוּ לִיהּ חֲבֵרִיא, וְהָא אָמַר רַבִּי פְּנַחֵס דָּאֵת י' אִיהִי
 בְּיִצְחָק, אָמַר וְדָאֵי י' עֲלָאָה אִיהִי מִן חֲכָמָה,
 וְהָאֵי אִיהִי י' זְעִירָא, וּבְגִין דָּא אֲתִמֵּר בָּהּ עֲקֵב, הָדָא
 הוּא דְכִתִּיב וְאֲתָהּ תְּשׁוּפְנוּ עֲקֵב, וְדָא כֶּף יֶרֶךְ יַעֲקֹב,
 דְּאֲתִמֵּר בָּהּ (בראשית לב כו) וַיִּגַע בְּכַף יָרְכוּ, וְאֲתִמֵּר בֵּיהּ
 וְהוּא צִלַּע עַל יָרְכוּ, וְדָא י' מִן אַדְנִי, וְאִיהוּ י' מִן
 הוּהִי, דְּבָהּ (שמות ג ו) וַיִּסְתֵּר מִלְּשָׁה פָּנָיו כִּי יֵרָא מִהַבֵּיט
 לְאַתֵּר דְּחָב בְּדִקְדָּמִיתָא, קָדָם דִּיִּיתִי בְּגִלְגּוּלָא, פִּיּוֹן
 דְּאֲתָא יַעֲקֹב תַּמָּן, מִיָּד (בראשית לג יז) וַיַּעֲקֹב נָסַע סֹכְתָהּ
 וַיִּבֶן לוֹ בַּיִת, בֵּית י', מִיָּד אֶשְׁתְּלִים י' בְּעֲקֵב וְאֲתַעְבִּיד
 יַעֲקֹב, וְדָא אִיהוּ דְּאָמַר קָרָא (שם טו) וַיָּבֵא יַעֲקֹב שָׁלֹם,
 וּלְבַתֵּר אֲתָא מִלְּשָׁה וְהַפֵּךְ הוּהִי מְדִינָא לְרַחֲמֵי וְאֲתַחְזַר
 יְהו"ה, וְדָא אִיהוּ רְזָא אָבִן מְאָסוּ הַבּוֹנִים, בְּהָהוּא זְמַנָּא
 אָמְרוּ כְּלָהוּ מֵאֵת יְהו"ה הִיתָה זֵאת כו',

(אמר המגיה זה הלשון מצאתי בספר אחר)

בראשית לית ראשית אלא נשמה, אמר ליה מהכא אשתמודע
 דבהאי אות דברית מילה האב אדם וכל דרין דאתו
 אבתריה ודא איהו דאמר קרא פקד עון אבות על בנים בגין דמעשה
 אבותיהם בידיהם, אמר ליה אשתכח דשת איהו גלגולא דאדם והכל
 דאתמר ביה בשגם הוא בשר בשגם זה הכל ורוא דמלא אז הוחל
 לקרוא בשם יהו"ה, ואדעך בשם, אז, ההוא דאתמר ביה אז ישיר
 משה, בשם יהו"ה ואדעך בשם, בתרין שמעון מה שמו ומה שם בנו
 ואתמר ביה הוחל דמתמן הושפתת עלמא.

אדהכי הא רבי שמעון ורבי יצחק ורבי יודאי ורבי יהודה ושאר
 חבריא, פגעו ברבי אלעזר וחברוי דהוו עמיה, אמר לון במאי
 עסקיתו אמרו ליה ברוא דגלגולא דאדם והכל, אמר ודאי ברוא
 עלאה דהוינא משתדלין, הויתון אתון משתדלין.

פתח במלקדמין ואמר יש הכל אשר נעשה על הארץ וכו', דא אדם
 והכל, במחשבה ובמעשה האבו, כמה דאוקימנא לעילא, ומאי
 גיהו מחשבה ומעשה, אבא ואימא חכמה ובינה עליהו אתמר בלם
 בחכמה עשית הרי עשיה בגין דתמן פח מה, דא חכמה דאתפלג
 לתרין סטרין, מ"ה איהו אדם מחשבה חשב מ"ה, מ"ה אדם, תשכח
 דאיהו אדם מחשבה, בינה, תמן י"ה אבא ואמא ובן בגוייהו עמוד
 דסמיך לון, ההוא דאתמר ביה בשגם הוא בשר, בשגם זה הכל,
 דאיהו משה, מתמן הוה, והכי אוקמוהו קדמאין בשגם זה משה, הכל
 אתקרי על שם ב' מן בראשית, ל' לעיני כל ישראל, ה' חמשה חומשי
 תורה דעתיד לאתייבא על ידיה, ודא איהו הכל, דאתמר ביה כי
 על כל מוצא פי יהו"ה יחיה האדם.

ואית הבל דסטרא אהרא דאתמר ביה הבל המה מעשה תעוועים
 ודא הוא הבל דנבלות הפה ופתגמין בטלין דלית בהו תועלת
 כלל, ובגין דא יש הבל כו' שמגיע אליהם כמעשה הרשעים ויש הבל
 אשר מגיע אליהם כמעשה הצדיקים, מאי הרשעים דא סמא"ל ונחש
 ש דמשה איהי תלת ענפין דשרשא דאילנא ודא ש מן שת, מ"ה
 מן משה דא אדם, דאיהו בדיוקנא דאדם דלעילא, ודא איהו מה
 שמו ומה שם בנו והאי מ"ה, (ה) תורת יהו"ה תמימה, ה' חמשה
 חומשי תורה דאתייהבו ליה בארבעין יומין וארבעין לילון
 דלחם לא אכל ומים לא שתה.

ובגין דעקר ש דאיהי שרשא דאילנא מאתרה ואתעבידת תלת
 ענפין דאינון תלת זיינין כגוונא דא ש, דזרע דאיהו יורה
 כחץ, אתעביד ז', דתלת טפין אתפשטו ואתעבידו שרביטין, ובגין
 דאעקר לון מאתריהו ומה דהוה שרשא חדא עקרא חדא,
 אתפלגו לתלת, הכי איהו אנדריק בתלת גלגולין, חד בנת, ותרין
 בשם ויפת, ובגין דכד אתא גח לא בעא רחמי על אילין גוברין
 דטופנא אתבייש לבתר ואמר ואם אין מחני נא מספרד אשר
 כתבת, ושם לאו למגנא הוה קבע מדרשות, ויפת אתמר ביה יפת
 אלהי"ם ליפת וישבון באהלי שם, באילין תלת הוה בעי
 לאשתרשא בשרשוי חמא דלא אצלח, אעקר ליה מתמן ונטע ליה
 לבתר יחידאה.

אבל אדם אתנטע בתלת אבהן ואצטריף ואתלבן בהון ואשתרש
 בשרשוי ואצלח, מיד אתא משה דאיהו פריה דאדם ויהיב
 קודשא בריך הוא אורייתא על ידוי לאשקאה אילנא לאתגדלא
 בשרשוי וענפוי בהווא זמנא אתתקן אילנא דעקר, חובא דחאב

בְּאִילָנָא הָבָא תְּקִינָא כְּלָא, לְבַתֵּר דְּאַתְכַּנְיֵשׁ מִשָּׁה מַעְלָמָא אַתְמַר
 בֵּיהּ וְזֵרַח הַשְּׁמֶשׁ וּבָא הַשְּׁמֶשׁ וְאַתְמַר בֵּיהּ הוּלְךְ אֶל דְּרוּם וְסוּבָב
 אֶל צְפוּן סוּבָב הוּלְךְ הָרוּחַ תְּלַת זְמַנִּין סוּבָב לְקַבֵּל תְּלַת
 גְּלוּגְלוּלִין דְּרוּחִיהּ אֶסְחִיר תַּמָּן, מִיַּד דְּאַשְׁכַּח תַּמָּן לְשָׂרְיָא, מַה כְּתִיב
 וְעַל סְבִיבוֹתָיו שָׁב הָרוּחַ.

אָמַר לִיהּ רַבִּי אֶלְעָזָר אֲשֶׁתְּמוּדָע הָבָא רָזָא עֲלָאָה, מְרוּחָא דְקוּדְשָׁא
 דְּלַעֲיָלָא דְּאִיהוּ בֶּן יִ"ה, דְּאַסְחַר לִמִּינָא וּשְׁמַאלָא וְעַמּוּדָא
 דְּאַמְצַעִיתָא וּלְבַתֵּר לְתַלְתַּת תַּתְּאִין דְּאִינּוּן צְדִיק וְתַרֵּי סְמְכֵי קְשׁוּט,
 וְהָכִי אָדָם עֲלָאָה אוּף הָכִי בְּשִׂית סְטָרִין, וְדָא רָזָא דְּבְרָאשִׁית, בְּרָא
 שִׂית לְעִילָא, בְּרָא שִׂית לְתַתָּא, י' דְּפָרַח.

מִן שֵׁת אִיהוּ י' דִּיעֶקֶב, דְּפָרַח י' מִינִיָּה וְאַשְׁתָּאָר עֶקֶב, וְדָא אִיהוּ
 רָזָא דְּהוּא יְשׁוּפָדָּה רֵאשִׁי וְאַתָּה תְּשׁוּפְנּוּ עֶקֶב, וּבְגִין דָּא כַּד פָּרַח
 י' מִן שֵׁת מַה כְּתִיב בֵּיהּ כִּי שֵׁת לִי אֱלֹהִים זָרַע אַחֵר, אַחֵר גְּרִים
 דְּאַתְאַבֵּד י' דְּאִיהוּ זָרַע מִן שֵׁת, וְרָזָא דְּשֵׁת כָּל שְׁתָּה תַּחַת רַגְלֵיו,
 כָּל וְדָאִי דְּאִיהוּ זָרַע אוּת בְּרִית קִדְשִׁי, בְּהוּא זְמַנָּא אָתָּא מִשָּׁה
 בְּתַרִּין לוּחִין דְּאִינּוּן ב' מִן בְּרָאשִׁית וְכַסִּי עַל שֵׁת וְאַתְּעֵבִיד בְּשֵׁת,
 וּבָאָן אָתֵר כַּסִּי ב' עַל שֵׁת בְּזְמַנָּא דְּאָמַר וַיִּסְתֵּר מִשָּׁה פָּנָיו וְאֵת י'
 אִיהוּ תְּמוּנַת יְהו"ה, בְּשֶׁכֶר וַיִּסְתֵּר מִשָּׁה פָּנָיו כִּי יֵרָא מִהַבֵּיט,
 וְתְמוּנַת יְהו"ה יִבֵּיט, וְאַשְׁתַּלִּים שֵׁת.

וְהִינּוּ בְּרָאשִׁית בְּרָא אֲשֶׁתַּלִּים בְּשִׂית, שֵׁת סִימָא דְּאַלְפָּא בֵּיתָא,
 אָב רִישָׁא דְּאַלְפָּא בֵּיתָא, וְדָא הוּא רָזָא דְּאַ"ת ב"ש, הָבָא
 אַתְּתַקֵּן אָב עִם בֶּן תְּרוּוִיָּהוּ דָּא עַל גַּב דָּא, בְּכָל אַתֵּר דְּאִזְלוּ לָא
 אַתְּפָּרְשׁוּ דָּא מִן דָּא, בְּרָאשִׁית תַּמָּן א"ת ב"ש, א"ב ש"ת, אֲשֶׁתָּאָר
 ר' י' מִן בְּרָאשִׁית, עֲלִיָּה אַתְמַר וַיֵּרָא רֵאשִׁית לוֹ, דְּאִיהוּ רֵאשִׁית

חַבְמָה יִרְאֵת יְהוּ"ה, כְּגוֹנוֹנָא דָּא בִּן בְּנוֹ אָבָא, וַיֵּרָא רַאשִׁית לּוֹ,
 מִתְּמָן יִרִית לּוֹ נִשְׁמַתָּא וְאִתְקָרִי רַאשִׁית לּוֹ בְּשָׁמַיָּה, וְאִתְקָרִי אָדָם
 בְּשָׁמַיָּה בְּתַלְתָּ אֲבָהֵן דְּאִינוּן שׁ, אָתָּא אָדָם בְּמִשָּׁה, וּבְמִשָּׁה כְּלִיל
 כְּלָא, וּבְגִין דָּא שׁ מִן מִשָּׁה שְׁקִיל שׁ לְתַלְתָּ אֲבָהֵן, מ"ה דִּילִיָּה
 כְּגוֹנוֹנָא דְּאָדָם קְדָמָאָה, מְרַכְבְּתָא שְׁלִימָתָא הוּת בְּמִשָּׁה בְּלַחוּדוּי,
 כְּמָה דְּהוּה בְּתַלְתָּ אֲבָהֵן, וְאָדָם עֲלָאָה הוּה בְּמִשָּׁה, תַּלְתָּ עֲנַפִּין דְּשׁ
 אֲרִיָּה שׁוּר נֶשֶׁר, מ"ה וּדְמוּת פְּנִיָּהֶם פְּנֵי אָדָם, וְאִתְמַר בֵּיה מִשָּׁה
 מִשָּׁה תְרִין זְמַנִּין לְקִימָא בֵּיה מַה שְׁהִיָּה הוּא שְׁיִהִיָּה וְאִשְׁרֵי לְהִיּוֹת
 כְּבָר הִיָּה דָּא אָדָם הָרַאשׁוֹן, אִשְׁתַּמְחוּ כְּלָהוּ קַמִּיָּה וְאִמְרוּ זְכָאָה
 חוֹלְקָנָא דְּאִעְרַעְנָא בְּדָ לְמַנְדַּע רוּזִין עֲלָאִין טְמִירִין דְּעִתִּיק יוֹמִין.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אִשְׁתַּמוּדַע מִהֲבָא דְּמִשָּׁה מֵאֲתוּוֹי מִשְׁמַע דְּאִיהוּ
 הֶבֶל וְאִיהוּ שֵׁת וְאִיהוּ מִשָּׁה, וְאִתְפַּשְׁטוּתִיָּה דְּמִשָּׁה בְּכָל דְּרָא וְדָרָא
 וּבְכָל צַדִּיק וְצַדִּיק, וְאִיהוּ אֶזִּיל בְּתַלְתָּ תַּלְתָּ, וּבְכָל תַּלְתָּ דְּאִיהוּ
 רַכִּיב אִתְמַר בְּהוּן לֹא יְמוּשׁוּ מִפִּיָּךְ וּמִפִּי זֶרַעַךְ וּמִפִּי זֶרַע זֶרַעַךְ,
 מִהֲבָא אִשְׁתַּמוּדַע דְּאִיהוּ לֹא אִשְׁתַּבַּח אֶלָּא בְּאַתֵּר דְּאִית בֵּיה
 אוֹרִיָּתָא, וּבְגִין דָּא זְכָרוּ תוֹרַת מִשָּׁה עֲבָדִי.

אָמַר לִיָּה רַבִּי יְהוּדָה אִתְפַּשְׁטוּתָא דִּילִיָּה בְּבִנֵי נֶשֶׁא אִית לִיָּה
 שְׁעוּרָא, אָמַר לִיָּה אִין, עַד שְׁתִּין רַבּוּא, וְרִזָּא דְּמַלְכָּה דוֹר הוֹלְךָ
 וְדוֹר בָּא, וְאוּקְמוּהָ קְדָמָאִין דְּלִית דוֹר פְּחוּת מִשְׁשִׁים רַבּוּא, וּבְגִין
 דָּא אִתְמַר בֵּיה אִשָּׁה אַחַת יִלְדָּה בְּמַצְרִים שְׁשִׁים רַבּוּא בְּכָרִם אַחַד,
 וּמִנּוּ דָּא מִשָּׁה דְּאִיהוּ שְׁקוּל כְּשְׁשִׁים רַבּוּא מִיִּשְׂרָאֵל, אָמַר לִיָּה רַבִּי
 שְׁמַעוֹן בְּרִיךְ בְּרִי לְעִתִּיק יוֹמִין:

וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים וַיָּבֵא קִין מִפְּרִי הָאָדָמָה מִנְחָה לַיהוָה
 (בראשית ד ג), מֵאֵן אֲתֵר אִיִּתִּי לִיָּה, מִקֵּץ יָמִים,

מְשִׁיבֵי רֵיחַ דִּילִיָּהּ, כְּגוֹן בַּר נֶשׁ דְּאִיהוּ בְּסוּף יוֹמוֹי חָזַר
בְּתִיבְתָא, כִּד לָא לֵית לִיה חֵילָא לְמַעְבַּד טַב וּבִישׁ,
וּבְעוֹלָמוֹי בְּתוֹקְפִיהָ לָא תָב, כְּמָה דְּאוּקְמוּהוּ (ויקרא יט לב)
מִפְּנֵי שִׁיבָה תְּקוּם, וּבְגִין דָּא וְאֵל קִינ וְאֵל מְנַחְתוֹ לָא
שָׁעָה, אֲבָל הֶבֶל מִבְּכוֹרוֹת צִאֲנוּ אֵייתִי לִיה קֶרְבָּנָא
מִשְׁפִּירוֹ דִּילִיָּהּ, וּבְגִין דָּא וַיִּשַׁע יְהוָה אֶל הֶבֶל. וְעוֹד
אֵל קִינ וְאֵל מְנַחְתוֹ לָא שָׁעָה, בְּגִין דְּקֶרְבָּנָא דִּילִיָּהּ הָוָה
מִהֵוּא אֲתֵר דְּאֶקְרִי עֲרוּהָ. וּמֵאִי הָוָה פְּשָׁתִים, דְּאֲתֵמַר
בֵּיה (שמות כח מב) וַעֲשֵׂה לָהֶם מְכַנְסֵי בָד לְכִסּוֹת בְּשָׂר עֲרוּהָ.
אָמַר לִיה רַבִּי אֶלְעָזָר, דְּאֲתַכְּסֵי בֵיה בְּשָׂר עֲרוּהָ טַב
אִיהוּ, אָמַר לִיה בְּרִי לָאו כָּל (דף קיב ע"ב) עֲרִיּוֹת שְׁוִין,
הֵאִי לָא קָרִיב קֶרְבָּנָא דָּא אֶלָּא לְקֶרְבָּא עֲרוּהָ דִּילִיָּהּ
לָהּ, דְּאֲתֵמַר בֵּיה (ויקרא יח ו) אִישׁ אִישׁ אֶל כָּל שְׂאֵר בְּשָׂרוֹ
לָא תִקְרְבוּ לְגִלּוֹת עֲרוּהָ אֲנִי יְהוָה, וּמֵאִי עֲרוּהָ דִּילִיָּהּ
זוּהָמָא בִישָׂא עֲרָלָה, נוֹקְבָא דְּעֲרָלָה, הֵהִיא דְּאֲתֵמַר בָּהּ
אָדָם הָרֵאשׁוֹן מוֹשֵׁךְ בְּעֲרָלְתוֹ הָוָה, וּמֵאִי נִיהִי אֵימָא
דְּעֲרַבּוּבִיָּא בִישָׂא, אֵיבָא דְּאֶלְנָא דְּטוֹב וְרַע, דְּאֲתֵמַר בָּהּ
(בראשית ג ו) וַתִּקַּח מִפְּרִיֹו וַתֵּתֵן גַּם לְאִשְׁתָּהּ עִמָּהּ, וּמֵאִי נִיהִי
לִילִית, מִתְּמָן קָא אֲתֵיין עֲרַב רַב דְּאֲנּוֹן מְעוֹרְבִין
בִּישְׂרָאֵל, דְּאֲתֵמַר בְּהוֹן (ישעיה א ד) הוּי גוֹי חוּטָא, דְּאֵינּוֹן
זֶרַע מִרְעִים בְּנִים מִשְׁחִיתִים וְכוּ', וְאָמְרוּ אֶלָּה אֱלֹהֵיךָ

יִשְׂרָאֵל לְעַגְלָא, וּבְגִין דָּא (בראשית ד ה) וְאֵל קִינ וְאֵל
מִנְחָתוֹ לֹא שָׁעָה.

וְהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶתְמַר בֵּיה (תהלים קמה ט) וְרַחֲמֵיו
עַל כָּל מַעֲשָׂיו, וְאֶתְמַר בֵּיה (יחזקאל יח לב) כִּי לֹא
אֲחַפּוּץ בְּמוֹת הַמֵּת, וְקָבִיל לֹוּן, כָּל שָׁכֵן לְקַרְבָּנָא דְקִינ,
אֲלֵא דְהוּה רְעוּתִיה לְבִישׁ כְּמָה דְאֶתְמַר, אֲבָל הֶבֶל הוּה
רְעוּתִיה בְּקַרְבָּנָא דִּילִיה, לְקַרְבָּא שְׂכִינָתָא לְהוּה
דְאֶתְמַר בֵּיה (דניאל ז ט) וְעַתִּיק יוֹמִין יְתִיב לְבוּשִׁיה כְּתֹלַג
חָוור וְשִׁעַר רִישִׁיה כְּעֶמֶר נְקִי, בְּמַאי, בְּהוּה דְקָרִיב
מִבְּכוֹרוֹת צֶאֱנוּ וּמְחַלְבְּהוֹן, וּבְגִין דָּא וַיִּשַׁע יְהו"ה אֶל
הֶבֶל וְהָא אֶתְמַר.

וּמִיד דְלֹא אֶתְקַבַּל קַרְבָּנָא דְקִינ, וַיַּחַר לְקִינ מְאֹד,
וַיֹּאמֶר יְהו"ה לְקִינ לָמָּה חָרָה לָךְ דְלֹא מִתְקַבַּל
קַרְבָּנָךְ, אִם תְּטִיב עוּבְדֶךָ בְּגִלְגוּלָא, שְׂאֵת לָךְ בְּעֵלְמָא,
וְתִתְקַבַּל בְּתִיבְתָא, וְאִם לֹאוּ לְפִתַּח חֲטָאת רֹבֵץ, אָמַר
רַבִּי אֶלְעָזָר הַכָּא לָא צָרִיךְ לְאַתְכַּסֵּיָא רְזָא, מַאי שְׂאֵת,
וְלֹא אֶתִינָא לְדַרְשָׁא בְּהַאי קָרָא, אֲלֵא דְהָא שְׂאֵת מִשָּׂא
אִיהוּ וּבְהַפּוּךְ אֶתּוּון, שְׂאֵת אִיהוּ אִשְׂת, הַכָּא רְמִיז
דְּעֵבֶר עַל (ויקרא יח כ) וְאֵל אִשְׁת עֲמִיתְךָ לֹא תִתֵּן שְׂכַבְתְּךָ
כו', דְאֶתָּא עַל תְּאוּמָתוֹ שֶׁל הֶבֶל, וְדָא אִיהוּ (בראשית ד ח)
וַיִּקַּם קִינ אֶל הֶבֶל, קָם עַל תְּאוּמָתוֹ, וּלְבַתָּר קָטִיל

לְבַעֲלָהּ, כְּגֹוֹנָא דְמִצְרִי, וְרוֹזָא דְמִלָּה (שמות ב יב) וַיִּפֶן כַּה
 וְכַה, וְאָמְרוּ קְדָמָאִין מַאי וַיִּפֶן כַּה וְכַה, אֱלֹא רָאָה מַה
 עָשָׂה בְּבֵית (דף קיג ע"א) וּמַה עָשָׂה בַשָּׂדֶה, וְלִית שָׂדֶה אֱלֹא
 אֲשֶׁה, כְּמַה דְאַתְּ אָמַר (דברים כב כז) כִּי בַשָּׂדֶה מִצָּאָהּ, הֲדָא
 הוּא דְכְתִיב (בראשית ד ח) וַיְהִי בַהֲיֹוֹתָם בַּשָּׂדֶה, וַיִּפֶן כַּה וְכַה,
 אֲסַתְּפֵל אִם הָוּה בֵּיהּ מִסְטָרָא דְטוֹב, דְלִזְמִינִין אֲתַפְרֹשׁ
 טוֹב מִן רַע וּמִתְמָן אֵינֹון גְּרִימִם, וּבְגִין דָּא אֲסַתְּפֵל מְכָל
 סְטָרָא עַד שְׁתִּין רַבּוּא, וְלֹא חֲזָא תְּמָן גִּיּוֹרָא דְנַפְיָק
 מִנִּיהּ, וַיֵּךְ אֶת הַמִּצְרִי.

וּלְבַתֵּר מַה פְּתִיב וְאִם לֹא תִיטִיב, אֵל תִּקְרִי וְאִם אֱלֹא
 וְאִם, דְּאִיהוּ (שם מט ג) יִתֵּר שְׂאֵת וַיִּתֵּר עָזוּ, לְפַתַּח
 חֲטָאת רִבִּין, מַאי רוֹבִין, אֱלֹא (שמות כג ד) כִּי תִרְאֶה חֲמוֹר
 שְׂנֵאָךְ רוֹבִין כּו', דְּאִיהוּ לָא יְכִיל לְמַסְבֵּל עַל כְּתֻפֵּי
 חֲמֹרָא דְאוּרִייתָא, לָא יְכִיל לְמַסְבֵּל עָלֶיהָ עוֹל מְלָכוֹת
 בְּגָלוּתָא, וְחֲדַלְתָּ מֵעֲזוֹב לוֹ, הֲכָא אַחֲזִי לְקִין דְּעֵתִידִין
 לְמַהוּי יִשְׂרָאֵל בְּדוּחְקָא בְּגָלוּתָא, עָנִי וְרוֹכֵב עַל חֲמוֹר,
 דִּיהוֹן כְּחֲמוֹר מִשְׁאוּי עַל כְּתֻפֵּי, מֵעוֹל הַמָּס בְּגָלוּתָא
 וּמְכוּבֵד הַמְּלָאכָה, וְדָא אִיהוּ רוֹבִין תַּחַת מִשְׁאוּי
 בְּגָלוּתָא, וּבְנוּי דְקִין דְּהוּוּ עֵתִירִין וְתִקְיָפִין כְּמְלָכִים
 בְּתוּקְפָא סְגִיָא, וּבְגִין דָּא אָמַר הֲלֹא אִם תִּטִּיב שְׂאֵת,
 הֲלֹא אִם תִּטִּיב לְמַהוּי שְׂאֵת לְעַנְיֵי יִשְׂרָאֵל דְּאֵינֹון

כְּבָדִים בְּמִשָּׁא כָבֵד (יְכַבְּדוּ מִמֶּנִּי), אֲנִי אֲסַבִּיל לְבָרִיךְ
 בְּעֶלְמָא, וּמְאַרְיֵךְ עַל־יְהוּ, וְאִם לֹא, לִפְתַּח חֲטָאת רַבִּין,
 לְתַרְעָא דְגִיְהֵנָם אֲתַפְתַּחַת, לְנִטְלָא נּוֹקְמָא מִנֶּךָ וּמִבְּרַךְ.
 אֲמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּרִיךְ בְּרִי לְעֵתִיק יוֹמִין, דְּהָא רוּחַ
 קִדְשָׁא אֲתַעַר לְגַבְךָ, לְגַלְאָה הָכָא חֲדוּשִׁים דְּלֹא

אֲשַׁתְּמוּדְעוּ עַד הַשְּׁתָּא, אֲמַר וּדְאִי דָּא אִיהוּ (בראשית ד' י)
 קוֹל דְּמִי אַחִיךָ צוֹעֲקִים אֵלַי, אֵינּוֹן דְּמִים דְּיִשְׂרָאֵל,
 דְּעֵתִידִין לְמַגְזֵל לֹון בְּנוֹי דְּקִין עָרַב רַב רַשִׁיעֵיִיא
 חִיִּיבִיא בְּגָלוּתָא, וּדְאִי אִיהוּ (שם ו יג) כִּי מְלָאָה הָאָרֶץ חֲמָס
 מִפְּנֵיהֶם, וּדְאִי הוּא קָטוּלָא דְּקִין לְהַבֵּל דְּעָנִי חָשׁוּב כַּמַּת.
 וַיְהִי (דף קיג ע"ב) מִקֵּץ יָמִים וְגוֹמֵר, פְּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאֲמַר
 מֵאִי מִקֵּץ יָמִים, אֲלֹא מֵהָהוּא אֲתַר דְּעֵתִיד לְמִימָר

בֵּיהּ (שם ו יג) קֵץ כָּל בֶּשֶׂר בָּא לְפָנַי, (איוב כח ג) קֵץ שָׁם
 לְחַשְׁף, וְתִרְגָּם יוֹנְתָן בֶּן עֻזִּיאֵל קֵץ כָּל בֶּשֶׂר, חֲבִילוֹ
 דְּכָל בְּשָׂרָא, מִלְּאֲכִי חֲבָלָה, חָמָא דְּעֵתִידִין לְמִיפַק מִנֵּיהּ
 מִחֲבָלִים כְּרָמִים, דְּאֵינּוֹן יִשְׂרָאֵל דְּאֲתַמַּר בְּהוֹן (ישעיה ה ז)
 כִּי כָרַם יְהוָה צְבָאוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל, בְּגִין כַּף וְאֵל קִין
 וְאֵל מִנְחָתוֹ לֹא שָׁעָה, וְחָמָא דְּעֵתִידִין לְמִיפַק מֵהַבֵּל
 כַּמָּה צְדִיקָא, בְּגִין דָּא וַיִּשַׁע יְהוָה אֶל הַבֵּל וְאֵל
 מִנְחָתוֹ.

וְהָא בְּשַׁעְתָּא דְּאֲתִילִיד קִין אֲתַמַּר בֵּיהּ קִנִּיתִי אִישׁ אֶת

יהו"ה, ולא הוה הכי, משום דלא אתבסמת, וחויא תקיפא אטיל בה זוהמא דדינא קשיא, ובגין דא לא הוה אתבסמת, וכד קין מסטרא דנוקבא נפק תקיפא קשיא בדינוי, פיון דנפק דא אתחלשת איהי ואתבסמת, בתר דא ואפיקת אחרא בסימא יתיר, וסליק קדמאה דהוה תקיף קשיא על אחרא, דהא כל דינין אתערו עמיה.

תא חזי, מה פתיב (בראשית ד ח) ויהי בהיותם בשדה, בשדה דאשתמודע לעילא, בשדה דאקרי שדה של תפוחים, ונצח האי דינא לאחוי משום דהוה קשיא מניה, ואכפיייה ואטמריה תחותוי, עד דאתער בהאי קודשא בריך הוא, ואעבריה מקמיה ושקעיה בנוקבא דתהומא רבא, וכליל לאחוי בשקועא דימא רבא דמבסם דמעין עלאין.

ומנהון נחתין נשמתין לעלמא, אינש כפום ארחיה, ואף על גב דטמירין אינון, מתפשטן דא בדא ואעבדו חד גופא, ומהאי גופא נחתין נשמתהון דרשיעיא תקיפי רוחא, מתרויהון סלקא דעתך כחדא, לא אלא חד לסטרוי וחד לסטרוי, זכאין אינון צדיקיא, דמשלפי נשמתהון מהאי גופא קדישא דאקרי אדם

דְּכִלִּיל כִּלְא, אַתְר דְּכַתְרִין וְעַטְרִין קַדִּישִׁין (דף קיד ע"א)
מִתְחַבְרִין תַּמָּן בְּצִרוּרָא דְאַתְכִּלְא.

(נ"א) וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים וַיָּבֵא קִינ מַאי מִקֵּץ יָמִים אֶלָּא מֵהוּא דְעַתִּיד
 לְאַתְמַר בִּיהַ קִין כָּל בְּשַׁר בָּא לְפָנֵי, וּבְגִין דָּא וְאֵל קִין וְאֵל
 מִנְחָתוֹ לֹא שָׁעָה, וְעוֹד מִקֵּץ יָמִים וְלֹא אָמַר מֵרֵאשִׁי יָמִים, אֶלָּא מִשְׁיֹרִין
 דִּילִיָּה וְלֹא מִשְׁפִּירוֹ, כְּבַר נִשְׁ דְּאַתִּי מִסְכְּנָא לְתַרְעִיָּה וּבְזִמְנָא דְאַיְהוּ
 תְּאִיב לְמִיכַל, בְּגִין דְּלֹא לְמִיָּהֵב לִיהַ מִשְׁפִּירוֹ דְמֵאֲכַל, לֹא בְעֵי לְמִיָּהֵב
 לִיהַ מְדֵי בְּתַר דְּאֲכִיל שְׁפִירוֹ דְכִלְא, בְּגִיף הַהוּא דְאַיְהוּ בְּסוּפָא וַיְהִיב
 לְמִסְכְּנָא דָּא דְאַתִּיָּאשׁ מִנִּיהַ, אָמַר לִיהַ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְכִלְכֵּל
 תְּרַמּוֹן לִיהַ, וּבְגִין דָּא וְאֵל קִין וְאֵל מִנְחָתוֹ לֹא שָׁעָה, אֲבָל הֶבֶל לֹא
 אֶקְרִיב אֶלָּא מִשְׁפִּירוֹ דְכִלְא הֲדָא הוּא דְכַתִּיב וְהֶבֶל הֵבִיא גַם הוּא
 מִבְּכוֹרוֹת צֹאנוּ.

וּמַחְלִבִּיהֶן לֹא קָרִיב לְגַבִּיָּה שְׁיֹרִין, וּבְגִין דָּא וַיִּשַׁע יְהו"ה אֶל הֶבֶל וְאֵל
 מִנְחָתוֹ וְאֵל קִין וְאֵל מִנְחָתוֹ לֹא שָׁעָה, וַיֹּאמֶר יְהו"ה לְקִין
 לָמָּה חָרָה לָךְ וְלָמָּה נָפְלוּ פָנֶיךָ, הֲלֹא אִם תְּטִיב שְׂאֵת, אָמַר לִיהַ אִם
 אֲנִתְ תְּטִיב עוּבְדֶךָ, שְׂאֵת יִסְתַּלַּק קְרַבְנֶךָ, וְאִם לֹא תְטִיב עוּבְדֶךָ לְפִתַּח
 חֲטָאת רִבִּץ דִּיתְפַּרַע מִינֶךָ, אַתְמַר הֲכָא רוּבִץ וּבְאַתְר אַחְרָא כְּתִיב כִּי
 תִרְאֶה חֲמוֹר שֹׁנֵאדְ רוּבִץ תַּחַת מִשְׁאֵו כּוֹ' לֹא תִרְאֶה אֶת חֲמוֹר אַחִיד
 דָּא קִין דְאַיְהוּ רִבִּץ מְכוּבַד עוֹנוֹי, וְאִי לֹא בְעֵי לְאַהֲדָרָא בְּתִיּוּבְתָא,
 וְחַדְלָתָּ מֵעֲזוּב לּוֹ דְלֹא עָבִיד עוּבְדוֹי דְאַחוּךְ, וְאִי הֲדַר בְּתִיּוּבְתָא עֲזוּב
 תַעֲזוּב עִמוֹ, מַה עָבַד הֶבֶל, קָם עָלִיָּה וְאַפְלִיָּה לְאַרְעָא וּלְבַתַּר קָם קִין
 וּקְטִלִּיהַ דְבִין כְּתִיב וַיִּקָּם קִין אֶל הֶבֶל אָחִיו וַיַּהַרְגֵהוּ, וּבְגִין דָּא אָמַר בֶּן
 סִירָא טַב לְבִישׁ לֹא תַעֲבִיד וּבִישָׁא לֹא מְטִי לָךְ.

וַיֹּאמֶר יְהו"ה לְקִין אִי הֶבֶל אַחִיד כּוֹ' (בראשית ד ט), אָמַר

רבי שמעון וכי לא הוה ידע קודשא בריך הוא אן הוה
הבל דשאל ליה, והא לא אתכפי מניה מלה, כמה דאת
אמר (ירמיה כג כד) אם יסתר איש במסתרים כו', אלא ווי
לון לבני נשא טפשיא אטימין לבא סתימי עינא,
דעלייהו אתמר (תהלים קטו ה) עינים להם ולא יראו בנהורא
דאורייתא, אלין אינון בעירן דלא מסתכלין ולא ידעין
אלא בתבנא דאורייתא, דאיהי קליפה מלבר ומוץ
דילה, דאתמר בהון מוץ ותבן פטורין מן המעשר,
דחכימין דאורייתא מארי דרוזין זרקין תבנא ומוץ
דלבר, ואכלין חטה דאורייתא דאיהי מלגאו, כ"ב
אתוון דאורייתא דסלקין לחושבן חט"ה.

תא חזי אלין בעירן חשבין דשאל ליה קודשא בריך
הוא א"י הבל אחיד כמאן דלא ידע אן הוא, אלא
א"י איהו דאסתלק מן אדנ"י, דאיהו א' אהי"ה אימא
עלאה אנכי, י' יהו"ה דסליק עמה למדן לקין, בגין דא
כד אסתלק א"י מן אדנ"י אשתאר ד"ן, ובגין דא א"י
הבל אחיד, (בראשית ד ג) ויאמר לא ידעתי השומר אחי
אנכי, לא ידענא דשכינתא דאיהי אנכי, עמיה תמן,
א"י דאסתלק אימא וברא לגבי חכמה למיטל נוקמא
מיניה, ואמאי לגבי חכמה, בגין דאיהו אדם עלאה
דאתברי אדם תתאה בדיוקניה.